ECLI:LV:AT:2019:0415.SKA094519.4.L
680064818, SKA-945/2019
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2019.gada 15.aprīlī

Tiesa šādā sastāvā: senatores Vēsma Kakste, Veronika Krūmiņa, Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2018.gada 23.novembra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējai /pers. A/ pieder nekustamais īpašums, par kurā iespējams esošo patvaļīgo būvniecību iestādē ir ierosināta administratīvā lieta. Pēc pieteicējas kaimiņienes /pers. B/ lūguma viņai piešķirts trešās personas statuss lietā.

Pieteicēja, iebilstot pret to, ka /pers. B/ piešķirts trešās personas statuss, iesniedza apstrīdēšanas iesniegumu Rīgas pilsētas būvvaldē, kas savukārt viņai norādīja, ka šādi lēmumi nav apstrīdami vai pārsūdzami un ka pieteicējai nav subjektīvo tiesību prasīt trešās personas statusa atņemšanu /pers. B/. Pieteicēja vērsās Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentā, lūdzot atcelt trešās personas statusu minētajai personai un atzīt par prettiesisku būvvaldes faktisko rīcību, kas izpaudusies kā atbildes nesniegšana pēc būtības uz iesniegumu. Departaments atbildē pieteicējai secināja, ka patiesais pieteicējas mērķis, vēršoties augstākā iestādē, ir lēmuma par trešās personas statusa piešķiršanu atcelšana, nevis atbildes saņemšana pēc būtības, bet šādi lēmumi nav apstrīdami vai pārsūdzami. Līdz ar to departaments secināja, ka pieteicējai nav subjektīvo tiesību apstrīdēt būvvaldes lēmumu. Vienlaikus departaments secināja, ka būvvalde ir atbildējusi uz pieteicējas iesniegumu pēc būtības.

[2] Nepiekrītot iestādes nostājai, pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu, lūdzot atcelt lēmumu par trešās personas pieaicināšanu administratīvajā procesā iestādē un atzīt par prettiesisku un atcelt Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta atbildi pieteicējai. Pieteicējas ieskatā, departaments nav pēc būtības izskatījis pieteicējas iesniegumu, jo pieteicēja nelūdza atcelt lēmumu par trešās personas statusa piešķiršanu, bet gan atcelt trešās personas statusu /pers. B/.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis atteica pieņemt pieteicējas pieteikumu subjektīvo tiesību trūkuma dēļ. Lēmumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pieteikumā izklāstītie argumenti norāda uz to, ka pieteicēja ir neapmierināta ar to, ka /pers. B/ nav atņemts trešās personas statuss. Līdz ar to pieteicējas mērķis, vēršoties tiesā, ir panākt /pers. B/ trešās personas statusa atcelšanu administratīvajā procesā iestādē.

[3.2] Administratīvā procesa likuma 28.pants paredz, ka apstrīdēt un pārsūdzēt var tikai lēmumu par atteikšanos pieaicināt trešo personu. Likums neparedz iespēju apstrīdēt un pārsūdzēt lēmumu par trešās personas pieaicināšanu (pielaišanu) piedalīties lietā. Savus iebildumus šajā sakarā procesa dalībnieki var izteikt, apstrīdot un pārsūdzot nolēmumus saistībā ar strīdus pamatjautājumu (*Bērtaite I. 28.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 350.lpp.*). Iestāde var pieņemt lēmumu par trešās personas statusa atņemšanu. Pretējā gadījumā var rasties situācija, ka persona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses administratīvais akts nevar aizskart, nepamatoti tiek iesaistīta procesā un izmanto savas procesuālās tiesības (*Bērtaite I. 28.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 355.lpp.*). Taču tas, ka iestādei ir tiesības personai trešās personas statusu administratīvajā procesā atņemt, nenozīmē, ka pieteicējai ir subjektīvās tiesības to pieprasīt. Tādējādi pieteicējai nav subjektīvo tiesības vērties tiesā ar prasību par trešās personas statusa atņemšanu /pers. B/ administratīvajā procesā iestādē. Pieteicēja iebildumus par trešās personas pieaicināšanu var izteikt, apstrīdot vai pārsūdzot administratīvajā procesā iestādē izdoto administratīvo aktu.

[4] Pieteicēja iesniedza blakus sūdzību par tiesneša lēmumu. Sūdzībā norādīti argumenti, kas varētu būt attiecināmi uz lietas izskatīšanu pēc būtības, kā arī argumenti, kas varētu būt aktuāli citā patvaļīgās būvniecības lietā. Attiecībā par pārsūdzēto tiesneša lēmumu pieteicēja norāda, ka trešā persona savu statusu iestādē izmanto ļaunprātīgi. Proti, viņa cenšas izspiest naudu no pieteicējas, draudot panākt, ka pieteicējas māja tiks nojaukta. Trešā persona, ievērojot savu statusu lietā, nepamatoti iejaucas pieteicējas būvniecībā, pieprasot būvniekiem būvniecību pamatojošus dokumentus, kad viņi ierodas pieteicējas īpašumā. Tajā pašā laikā būvvalde informē trešo personu par to, kas notiek pieteicējas īpašumā un ļauj iepazīties ar būvniecības dokumentāciju. Pieteicējai ir tiesības netraucēti veikt izmaiņas savā būvprojektā, un tās neskar trešās personas tiesības.

Motīvu daļa

[5] Tiesnesis ir pareizi identificējis pieteicējas mērķi, vēršoties tiesā. Proti, pieteicēja vēlas panākt trešās personas statusa atņemšanu /pers. B/ administratīvajā procesā iestādē.

Lēmums, ar kuru personai tiek piešķirts trešās personas statuss, dod šai personai zināmus procesuālus pienākumus un tiesības. Savukārt lēmums, ar kuru trešās personas statuss tiek atņemts, neatkarīgi no tā, vai to noformulē kā iepriekšējā lēmuma atcelšanu vai kā jaunu patstāvīgu lēmumu, nostāda personu tādā pašā situācijā, kādā tā bija pirms lēmuma par trešās personas statusa pieņemšanas. Pieteicēja iebilst pret trešās personas pieaicināšanu administratīvajā procesā kā tādu, proti, pieteicējas ieskatā, lietā nav nozīmīgs trešās personas viedoklis un iestādei tas nav jāvērtē, pieņemot lēmumu

pieteicējas patvaļīgās būvniecības lietā.

Līdz ar to šāds prasījums, pat ja teorētiski būtu izskatāms, būtu prasījums par lēmuma (ar kuru statuss piešķirts) atcelšanu. Tālab tiesnesim primāri bija jāvērtē, vai lēmums par trešās personas statusa piešķiršanu iestādē pats par sevi ir tāds lēmums, pret kuru var vērsties administratīvajā tiesā.

[6] Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmā daļa citastarp noteic, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros. Tātad vispārīgi tiesā nav pārbaudāmi visi iestāžu pieņemtie lēmumi, bet gan tikai administratīvie akti. Likuma 1.panta trešā daļa noteic administratīvā akta pazīmes, to starpā – galīga rakstura tiesiskās sekas. Procesuāls lēmums kā lēmums, kurš nerada tiesiskās sekas, vispārīgi nav administratīvais akts, izņemot gadījumus, kad tas pats par sevi skar būtiskas personas tiesības vai tiesiskas intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu (1.panta trešās daļas 3.punkts).

Lēmums par trešās personas statusa piešķiršanu ir klasisks procesuāls lēmums administratīvā procesa ietvaros. Proti, tas nerada pieteicējai tiesiskās sekas, jo tas vispār neaptver strīdus jautājumu pēc būtības (šajā gadījumā – vai pastāv patvaļīga būvniecība; ja jā – kā to novērst).

Turklāt, kā pareizi norādījis rajona tiesas tiesnesis, Administratīvā procesa likuma 28.pants patiešām neparedz iespēju personai apstrīdēt vai pārsūdzēt lēmumu, ar kuru personai iestādē ir piešķirts trešās personas statuss. Likums paredz iespēju apstrīdēt un pārsūdzēt iestādes lēmumu par atteikšanos piešķirt trešās personas statusu (28.panta piektā daļa). Tomēr arī šādas tiesības lēmumu par trešās personas statusa piešķiršanu nepadara par administratīvo aktu (*Briede J. 1.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 39.lpp.*). Likumdevējs šādos gadījumos jau pirms tiesību normu piemērotāja ir apsvēris, ka personas nepieaicināšana administratīvajā procesā varētu tik būtiski skart tās tiesības, ka likumā tiešā tekstā nepieciešams ietvert šāda lēmuma apstrīdēšanas un pārsūdzības iespēju.

Senāts arī nesaskata, ka lēmums par trešās personas statusa piešķiršanu /pers. B/ kā procesuāls lēmums skar būtiskas pieteicējas tiesības vai tiesiskas intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu. Personas pieaicināšana administratīvajā procesā un tās viedokļa uzklausīšana veicina lietas vispusīgu izskatīšanu, ņemot vērā gan pieteicējas, gan trešās personas tiesības un tiesiskās intereses. Tādēļ ir likumsakarīgi, ka trešā persona tiek iepazīstināta ar administratīvās lietas materiāliem iestādē. Vienlaikus, ja, pieteicējas ieskatā, trešā persona ir veikusi kādas pretlikumīgas darbības, viņai ir tiesības vērsties tiesībsargājošajās institūcijās. Turklāt, ja izrādītos, ka trešā persona šādas darbības ir veikusi, tās nav cēloniskā sakarā ar iestādes lēmumu par trešās personas statusa piešķiršanu.

[7] Šādos apstākļos pārsūdzētais lēmums ir atceļams un jautājums ir izlemjams no jauna, atsakot pieņemt pieteicējas pieteikumu, jo pārsūdzētais lēmums nav administratīvais akts (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā tiesā). Savukārt blakus sūdzība ir noraidāma.

[8] Senāts nevar ignorēt, ka tā tiesvedībā ir blakus sūdzība ar šīm pašām iesaistītajām personām (SKA-905/2019), kurā ir strīds par to, vai pieteicēja var vērsties ar pieteikumu saistībā ar /pers. B/ veikto būvniecību. Proti, abas kaimiņienes šobrīd vēršas viena pret otras būvniecību un tās radītajām sekām.

Šajā saistībā Senāts vēlas vērst pieteicējas un /pers. B/ uzmanību uz iespējām, ko var sniegt mediācija kā tiesas procesam alternatīvs domstarpību risināšanas veids. Tās būtība ir iespēja procesa dalībniekiem brīvprātīgi panākt savstarpēji pieņemamu vienošanos strīdu atrisināšanai ar neitrālas personas – mediatora – starpniecību. Priekšrocības, ko šādā gadījumā mediācija var sniegt, ir ne tikai resursu ekonomija un iespēja īsākā laikā atrisināt strīdus, bet arī elastīgāks strīdu risinājums salīdzinājumā ar tiesas nolēmumu un iespēja atjaunot vai saglabāt labas attiecības ar strīdā iesaistītajām personām. Saskaņā ar Mediācijas likumu procesa dalībniekiem mediācijā ir vienādas iespējas un tiesības. Procesa dalībnieki pieņem lēmumus sadarbojoties (5.pants). Savukārt mediatora attieksme pret procesa dalībniekiem ir neitrāla – viņš ļauj tiem pašiem panākt savstarpēji pieņemamu vienošanos (6.pants).

Ņemot vērā minēto, Senāts aicina pieteicēju un /pers. B/ apsvērt iespēju mediācijas ceļā savstarpēji vienoties par abām kaimiņienēm pieņemamu strīdu risinājumu. Sertificēto mediatoru saraksts ir atrodams šajā mājaslapā: http://sertificetimediatori.lv/mediatori/.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 3.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

Atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2018.gada 23.novembra lēmumu par atteikšanos pieņemt /pers. A/ pieteikumu par trešās personas statusa atcelšanu /pers. B/, un atteikt pieņemt minēto pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

Noraidīt /pers. A/ blakus sūdzību.

Lēmums nav pārsūdzams.

V. Kakste V. Krūmiņa I. Višķere